

Szakmai beszámoló

az *Ybl Miklós: Operaház – Technika a kulisszák mögött* című kiállítás megvalósításáról

Kiscelli Múzeum, 2014.10. 09.- 2015 01. 18. (meghosszabbítva 2015. március 1-ig)

Pályázati azonosító: **3208/559**

Az *Ybl Miklós: Operaház – Technika a kulisszák mögött* című kiállítást 2014.10. 09-én a Kiscelli Múzeumban Doncsev András, az NKA alelnöke nyitotta meg (élőszóban elmondott beszédéről nincsen dokumentumunk)

Kurátor: Branczik Márta

Installáció terv és építés: Szepessy András

Grafikai koncepció: Kertes Andrea

Múzeumpedagógia: Sziray Zsófia

A Kiscelli Múzeum a 2014-es Ybl-évhez kapcsolódva az 1884-ben megnyílt Operaház épületéről rendezett kiállítást. Ez alkalommal az építészettörténeti megközelítés helyett inkább az épület technikai érdekességeire koncentráltunk, hiszen a budapesti Operaház nemcsak csodálatos neoreneszánsz stílusú építészeti alkotás, remek mérnöki produktum is. A „színház-üzemnek” különleges technikai igényei is vannak: a színpad mögött, felett, alatt számtalan gépezet működik, a minél tökéletesebb illúziót szolgálva, miközben gyakran több ezer ember elhelyezéséről, komfortérzetéről, közlekedéséről, biztonságáról kell gondoskodni.

A kiállítás bevezetéseként egyetlen tablón foglaltuk össze az építéstörténet legfontosabb momentumait, illetve bemutattuk az első beadványi tervanyag hossz- és keresztmetszeti ábrázolásait.

Külön blokkot képezett az épület szellőzésének ábrázolása, a tiszta levegő az utca burkolatába vágott nyílásokon keresztül áramlott az alagsori légkamrákon át az épületbe, és a falban vezetett légjáratokon áthaladva, az ülések alatti padlóban elhelyezett szellőzőrácsokon jutott a nézőterre – ezt jól ábrázolta a kiállított korabeli épületmetszet, ahol a levegő haladását nyilak jelölték.

Az épületet mindkét fő részét a nézőteret és a színpadteret is fém tetőszerkezet tette tűzbiztossá, a kivitelezéshez készült nagyon szép színes rajzokat is bemutattuk a kiállításon. Szintén a színházak tűzvédelmét szolgálta a tetőszerkezetben elhelyezett ú.n. záporberendezés – ilyen szerkezetet ábrázoló terveket is válogattunk a kiállításhoz.

Az Operaház megépültekor a legnagyobb technikai újdonság az Asphaleia-rendszerű színpadgépezet volt. Ezt több tervvel, egykorú fényképpel mutattuk be, de a legfontosabb kiállítási elem is ehhez kapcsolódott: a hidraulikus színpadgépezet egyszerűsített modellje. A látogatók a megfelelő karok mozgatásával maguk emelhetik, süllyeszthetik a kulisszákat, és a színpadi süllyedőt.

A budapesti Operaházat 1884. szeptember 27-én nyitották meg, ebből az alkalomból Jókai Mór lapja, a *Nemzet* így méltatta az épületet:

„Az Operaház úgy díszesség, mint célszerű berendezés tekintetében Európa legjobb színházának tekinthető s az ősz mester dicsőségét épp oly mértékben fogja emelni, a mily díszévé válik a fővárosnak.”

A kiállított anyagok túlnyomó többsége a Kiscelli Múzeum Építészeti Gyűjteményéből származik, más részük a Térkép-, Kézirat- és Nyomtatványtárból, de más múzeumoktól, gyűjteményektől is kölcsönöztük ábrázolásokat, pl. Színháztörténeti

Intézet és Múzeum, MTI. Nagyon fontos eleme volt a bemutatónak kiállítóterben elhelyezett kivetítőn futó kisfilmek, híradó részletek sora, ezek részben az Operaházról, illetve az Operaház Asphaleia-rendszerű színpadgépezetéről szóltak.

A bemutatott kisfilmek:

Mi lesz az Operaház gépeivel? Tv-híradó riport, 1981. február 14.

Szerkesztő-riporter: Ránki Júlia
(MTVA Archívum)

Búcsú az Operától Tv-híradó riport, 1981. július 7.

Szerkesztő-riporter: Ránki Júlia
(MTVA Archívum)

Operaszínpad (1983) Szerkesztő-riporter: Ránki Júlia, rendező: ifj. Kollányi Ágoston
Operatőr: Füredi Vilmos
(MTVA Archívum)

A Sugár úti palota – Opera 130 (2014), rendező: M. Tóth Géza,
(Magyar Állami Operaház)

Mivel a kiállítás iránt folyamatosan nagy az érdeklődés, ezért nyitva tartását 2015. 03. 01-ig meghosszabbítottuk. Látogatottsága azt bizonyítja, hogy az építészeti alkotások gyakorlati megvalósítása, technikai működése is érdekli a látogatókat. Gyakran felmerült a vezetések során, hogy ilyen jellegű kiállítás nagyon ritkán látható, a későbbi kiállításaink szempontjából ez fontos tapasztalat.

A kiállítás megvalósításának eredményességét az igények alapján rendezett kurátori vezetések nagy száma, illetve a magas látogatószám mutatja. Ehhez sokban hozzájárult a kísérő filmanyag összeállítása, de fontos volt az is, hogy módunk volt elkészíttetni a színpadgépezet egyszerűsített modelljét.

A pályázati beszámoló internetes elérhetősége:

http://kiscellimuzeum.hu/palyazati_beszamolok

Látogatószám 2014.10.10 - 2014.12.31-ig: 1536 fő.

Budapest, 2015. január 23.

Branczik Márta
kurátor

Mellékletek:

1. Fotódokumentáció a kiállításról
2. A sajtómegjelenések listája
3. Programok (előadások, szakmai vezetések)

1. Melléklet

Fotódokumentáció a kiállításról

2. Melléklet A sajtó megjelenések listája

Jelentősebb online sajtó megjelenések:

1. http://magyarhirlap.hu/cikk/7883/Aranyfalak_mogott_modernitas
2. http://mek.hu/index.php?link=Programok_a_Kiscelli_Muzeumban_20141012-20150118
3. <http://epiteszforum.hu/ybl-miklos-operahaz-technika-a-kulisszak-mogott>
4. <http://eventinfo.hu/kultura/ybl-miklos-operahaz-technika-a-kulisszak-mogott-kiscelli-muzeum>
5. <http://meonline.hu/magyar-epitomuveszet-hirek/technika-a-kulisszak-mogott-2/>
6. <http://kulturalis.blogspot.hu/2015/01/diszitofestes-zene-szentelyeben-az.html>
7. <http://euroastra.hu/node/87304>
8. http://museum.hu/program/Diszitofestes_a_zene_szentelyeben_41471_41471
9. <http://www.ng.hu/Civilizacio/2015/01/14/Technika-a-kulisszak-mogott>

Jelentősebb nyomtatott sajtó megjelenések:

Időpont	Médium	Cikk írója	Cikk címe
2014. szeptember	Színpad magazin	Branczik Márta	Kiállítás nyílik az Operaházról a Kiscelli Múzeumban
2014. október 21.	Magyar Hírlap	Zsiray-Rummer Zoltán	Ybl Miklós: Operaház
2014. október 22.	Magyar Narancs	Artnér Szilvia	Snoblesse Oblige programajánló
	Régi-új magyar		
2014. október	Építőművészet	Ritoók Pál	Technika a kulisszák mögött
2014. november	BBC History havilap	Branczik Márta	Technika az operaházi kulisszák mögött
2014. november 14.	Neue Zeitung	Wagner István	Ybl-Kulissengeheimnisse in Kleinzell
2014. november 21.	Népszabadság	Kelen Károly	Hétvégi melléklet - kiállítás ajánló
2014. november 28.	Neue Zeitung	Wagner István	Ybl-Kulissengeheimnisse in Kleinzell

Rádiós és tévés megjelenések:

Adás időpontja	Adás címe	Médium
10.30, 18.05	Tárlatról tárlatra	Kontakt Rádió
10.31, 09.04	Akvarell	Katolikus Rádió
11.07, 16.04	Architek-túra	Katolikus Rádió
12.07, 16.00	Ajánló	Promontor TV
11.29, 10.00	Súgólyuk	Bartók Rádió
11.18, 14.16	Hírek között	Info Rádió
12.18, 10.30	Kulturális ajánló	Lánchíd Rádió
01.19, 06.00	Reggeli Gyors	Klubrádió

3. Melléklet Programok (előadások, szakmai vezetések)

A kiállításához három ismeretterjesztő előadás, egy családi nap, kurátori tárlatvezetések, továbbá építészeknek és egyetemi hallgatóknak tartott szakvezetések kapcsolódtak. Bízunk benne, hogy a meghosszabbított nyitva tartás folyamán sikerül az Operaházban helyszíni vezetést is szerveznünk.

1. A kulisszák mögött – Előadás a régi Operaház technikai újdonságairól

Dátum: 2014. október 12. vasárnap, 11.00-13.00

Helyszín: Kiscelli Múzeum

Résztvevők: 25 fő

Az Ybl Miklós tervezte Operaházat és az épületben megvalósult korszerű színpadtechnikát bemutató időszak kiállításunkhoz kapcsolódóan Borsa Miklós, az Operaház korábbi műszaki igazgatója tartott technikátörténeti előadást. Az előadáson többek között az idevezető fejlődés állomásait, a döntően fából készült szerkezeteket felváltó hidraulikus gépek alkalmazását és a világítás megújulását ismerhették meg az érdeklődők.

2. Térbeli opera – családi délelőtt a Kiscelli Múzeum Operaház kiállításához kapcsolódóan

Dátum: 2014. november 8. szombat, 10.00-13.00

Helyszín: Kiscelli Múzeum

Résztvevők: 21 fő

Időszaki kiállításunk közös megtekintése és a kiállításban bemutatott színpadgépezeti makett kipróbálása után térbeli képeslapokat készítettünk a családi nap résztvevőivel.

3. Kulisszák titkai – avagy kalandozás az Operaház kiállításban és a színpadok egykori világában

Dátum: 2014. december 18. csütörtök, 17.00-18.00

Helyszín: Kiscelli Múzeum

Résztvevők: 23 fő

Időszaki kiállításunkhoz kapcsolódóan Győrei Zsolt, a Színház- és Filmművészeti Egyetem színháztörténet-tanárának előadását hallgathatták meg az érdeklődők, aki színháztörténeti áttekintést adott a görög színpadtól a barokk kulisszáig eljutva, és képekkel illusztrált előadásában a kor híres színészeit és színésznőit is bemutatta.

4. Díszítőfestés a zene szentélyében – Előadás a Kiscelli Múzeum Operaház kiállításához kapcsolódóan

Dátum: 2015. január 24. szombat, 11.00-12.00

Helyszín: Kiscelli Múzeum

Springer Ferenc festő-restaurátor kollégánk tart előadást az Operaházban található, többek között Székely Bertalan, Than Mór és Lotz Károly által készített belső díszítőfestések keletkezéséről és restaurálásáról.

5. Kurátori tárlatvezetések három alkalommal

Dátum: 2014. november 8. szombat, 11.00-12.00

Dátum: 2014. december 18. csütörtök, 16.00-17.00

Dátum: 2014. január 17. szombat, 11.00-12.00

Résztvevők: összesen 60 fő

6. Kurátori szakvezetések négy alkalommal

Dátum: 2014. november 4. kedd, 50 fő építészmérnök hallgató számára

Dátum: 2015. január 14. szerda, 5 fő építész számára

Dátum: 2014. január 16. péntek, BME Mesteriskola hallgatói számára, 15 fő

Dátum: 2014. január 18. vasárnap, 40 fő építészmérnök számára

Résztvevők: összesen 110 fő